

StOKpaardje

Donateursblad van Stichting 't Oude Kinderboek, jaargang 1, nummer 2, 2005
verschijnt 4x per jaar

Colofon

Stichting 't Oude
Kinderboek
Laarstraat 31
7201 CB Zutphen
0575-545117
oudekinderboek@
hetnet.nl

Redactie

Janneke van der Veer
Lot van den Akker
Pien Pon
Reint Jan Terbijhe

Comité van Aanbeveling

Jos Brink
Bennie Jolink
Nannie Kuiper
Marieke Schriks

Wordt u donateur?

Dan krijgt u:

- *ontvangstbevestiging
- *donateursblad
- *gratis kopersservice
- *eindejaarsattentie

Van het bestuur

De officiële opening en de open dag waren een succes!

Na een kort historisch overzicht over het ontstaan van de StOK door ondergetekende vertolkte wethouder Marieke Schriks haar nostalgische gevoelens, waarvoor zij haar eigen kinderboeken had meegebracht. Met een forse ruk onthulde zij daarna de etalage, waarin vele boeken over een nieuwe start, een pril begin, etc. waren uitgesteld. Boeken met aansprekende titels als *Op eigen wieken*, *Alle begin is heerlijk*, *De nieuwe koers*, *De schouders eronder*, enz. Bloemen, stokpaardjes en andere attenties droegen samen met de genodigden bij aan een feestelijke en ontspannen openings sfeer.

Die sfeer werd ook geproefd door ruim honderd belangstellenden tijdens de open dag, mede naar binnen gelokt door een kleine verkoopstand voor de bieb.

Voor medewerkers en bestuur was het een fijne opsteker om al die belangstelling voor en rond het oude kinderboek te ervaren.

Reint Jan Terbijhe, voorzitter StOK

Uit de bibliotheek

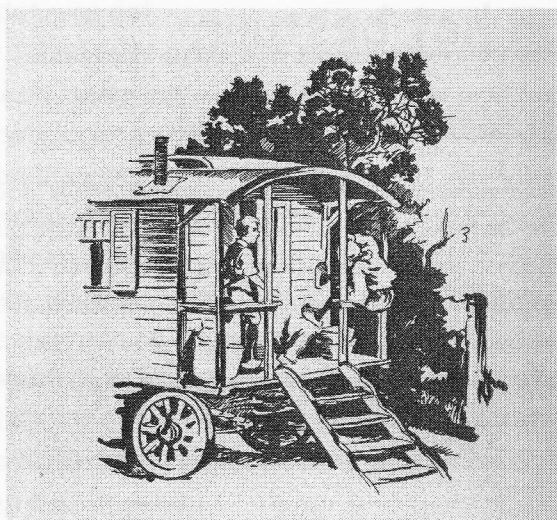
Wethouder Marieke Schriks verricht de openingshandeling

Recente Schenkingen

- P. Stouthamer: *Het Koningskind*. Nijkerk, Callenbach, tweede druk, 1939
- Andine: *Jo en Fred. 's-Gravenhage*, Blankwaardt en Schoonhoven, 1896
- J.W. v.d. Klei: *De Mississippi Express*. Alkmaar, Kluitman, z.j.
- Thijs v.d.Vecht: *Tonnetje Rond*. Meppel, M.Stenvert & Zoon
- M.A.M.Renes-Boldingh: *Ik kom terug zegt Loes*. Meppel, A. Roelofs van Goor, derde druk, z.j.

Boekbespreking door Janneke van der Veer

P. Stouthamer, *De vriendschap van een Koningskind*. Met illustraties van G.D. Hoogendoorn, Nijkerk, G.F. Callenbach, tweede druk [1939].

De eerste druk van *De vriendschap van een koningskind* verscheen in 1937. Het verhaal wordt in de ik-stijl verteld door de veertigjarige Peter Hopman, die terugblijkt op zijn vriendschap met de zigeunerjongen Miek. Peter is door zijn oom en tante liefderijk in huis genomen na de dood van zijn ouders. Peters vijftien jaar oudere zuster Dina is bang dat Peter bij oom en tante niet tot het ware christelijke geloof komt. Vaak spreekt zij met hem over geloofszaken en vraagt ze of hij op de goede weg is. Dat laatste is niet altijd het geval, want Peter is niet altijd helemaal eerlijk.

Goudeerlijk is wel Miek, de zigeunerjongen, die Peter op school leert kennen. Ook Miek haalt kwajongensstreken uit, maar hij liegt er nooit over. Miek is eveneens wees en woont in een woonwagen bij zijn grootouders. In tegenstelling tot zijn grootouders is Miek gelovig. Tussen Peter en Miek groeit een hechte vriendschap. Peter komt graag in de woonwagen. Hij voelt er een warme sfeer, maar hij proeft er ook altijd verdriet, vooral bij Mieks grootmoeder.

Door Miek krijgt Peter oog voor de natuur en leert hij dat eerlijkheid boven alles gaat. Dina is blij met de vriendschap tussen Peter en Miek. Ze vindt het erg fijn 'dat God in het hart van zo'n zigeuner werkt.' Als Dina sterft, vertrouwt ze erop dat Peter op het goede pad zal blijven.

Nadat Miek en zijn grootouders verhuisd zijn, verwatert de vriendschap tussen de beide jongens. Jaren later ontmoeten ze elkaar weer. Miek is beroepsmilitair en Peter moet herhalingsoefeningen doen. De oude vertrouwdheid is er nog. Miek vertelt dan zijn levensverhaal. Hij is de zoon van een zigeunerconing die bij een aanvaring met de politie om het leven is gekomen. Zijn grootouders hebben zich toen over hem ontfermd. Hij vertelt Peter ook hoe blij de twee oude mensen waren met hun vriendschap en dat dit hun afkeer van het christendom heeft doen verdwijnen.

De Zeeuw Passchier Stouthamer (1899-1971) was hoofdonderwijzer. Hij schreef diverse andere jeugdboeken en werkte mee aan lees- en geschiedenisseries voor het onderwijs.

Boekvergelijking

Vijfde afgezwakte druk

De boeken van Ethel Turner zijn gemakkelijk te herkennen aan de lichtblauwe band, waarin ze zijn uitgegeven. Daardoor valt het ook niet direct op dat er grote verschillen zijn tussen de eerste vier drukken en de vijfde en latere drukken van *Zeven kleine Australiërs* uit deze serie. Uitgeverij Kluitman, die de serie heeft overgenomen van uitgeverij Bruna & Zoon vond het kennelijk nodig de tekst te moderniseren en het boek opnieuw te laten illustreren door Pol Dom. De oorspronkelijke stijlvolle tekeningen van A.J. Johnson geven duidelijk de sfeer weer van het eind van de negentiende eeuw, met dienstbodes in lange rokken en dames met ingesnoerde tailles en 'kopmouwen'. In de eerste drukken speelt het korset zelfs een rol in het verhaal. Meg, de oudste, krijgt op een gegeven moment een flauwte doordat ze zich te strak heeft ingeregen. Bij het verschijnen van de vijfde druk, zijn de korsetten uit de mode (zie de plaatjes van Pol Dom uit de jaren twintig) en wordt de hele scène gemakshalve maar geschrapt. Dit is nog wel te billijken als het gaat om een moderne uitstraling. Gekker wordt het als in de vijfde druk de rol van vader en zijn manier van optreden zijn veranderd! Waar de kinderen in de derde druk nog zeggen "Waarvoor zijn vaders eigenlijk op de wereld!... Denk eens hoe heerlijk het zou zijn als hij er niet was.", wordt in de vijfde druk gezegd: "Waarom zijn vaders toch vaak zo streng? ...Denk eens hoe heerlijk we het zouden hebben als hij alles goed vond wat wij graag willen." De eerste uitspraak is te begrijpen als je leest dat de vader z'n kinderen regelmatig afrost met een scheerriem of de zweep, en dat hij een licht sadistische natuur heeft. Zo lezen we: '...De kapitein was in een lome plaagachtige stemming en zijn dik vuil zoontje was het enige voorwerp in zijn nabijheid...' Het zoontje, Bunby, is zes jaar en klein voor zijn leeftijd, maar krijgt vervolgens in het hoofdstuk 'Zwiep, Zwiep' een ongenadig pak ransel. '...Bunby wrong zich in allerlei bochten om aan de zweep te ontkomen. De slagen daalden neer op zijn ongelukkige schouders...' Vader moet dan een ogenblik pauzeren omdat zijn arm pijn doet van het slaan en hij zegt dan ook nog: "Jij verachtelijke rekel, ik zal die lage geest van leugenachtigheid en lafheid uit je ranselen; als je niet verandert zie ik je liever dood voor me liggen!" De zweep zwiept zo wel zeventien keer en '...meer had geen menselijk wezen kunnen verdragen. De laatste slag was een ware marteling geweest voor Bunby's trillende schouders...' In de vijfde druk pakt vader zijn zoon alleen maar bij zijn rechteroor en roept Bunby benauwd "Au!", zonder dat er iets gebeurde.

Ook aan het eind wordt de vader in de latere drukken beter afgeschilderd dan hij was. '...Na Judy's dood waren hem zijn zes overgebleven kinderen dierbaarder dan ooit, en hij toonde zijn genegenheid gelukkig hartelijke dan vroeger....in plaats van...Judy's dood deed hen zijn zes overgebleven kinderen dierbaarder zijn dan ooit, maar zijn genegenheid op hartelijker wijze tonen dan vroeger, daartoe kon hij toch niet komen!...' Zo maakte de eerste versie verreweg de meest indruk op me; vreselijk kan zo heerlijk zijn! Het zoeken is nu nog naar een late druk van *De bewoners van Misrule* en *Moedertje Meg*.

Lot van den Akker

Het stokpaardje van.....

Een Lener

Lezen

Vanaf dat ik kon lezen, heb ik het altijd veel en graag gedaan. Dat viel voor een kind in de naoorlogse jaren nog niet mee. Ouders stelden andere prioriteiten bij het uitgeven van geld. Een boek was a. duur en b. luxe. Je kreeg er één als je jarig was en als je geluk had van de Goede Sint. En dat was dat.

Dus togen mijn broertje en ik wekelijks naar de bibliotheek. Daar mochten wij per week drie boeken meenemen. Het was een heel probleem. In de kasten grasduinen was er niet bij. Je leende de catalogus en maakte een lijstje. Was het lijstje 'opgelezen', dan maakte je een nieuwe. En o ja, de boeken waren strikt gescheiden. Meisjes lasen meisjesboeken en jongens jongensboeken. Ze stonden in aparte kasten. Er werd voor de kinderen niet veel nieuws aangeschaft. Zo kon het voorkomen dat je na een paar jaar door de kast heen was. Want je had ook nog een leeftijdsgrens, boven je eigen leeftijd mocht je niet lezen. Zo vroeg ik jongensboeken te mogen lezen; daarvoor moest ik een briefje van mijn ouders meenemen met de mededeling dat ze geen bezwaar hadden. Eén van de drie wekelijkse boeken was meestal al uitgelezen voor we thuis waren. Het was ver van de bibliotheek naar huis en onderweg zaten we op alle aantrekkelijke stoepen, tuinen, muurtjes en hekwerken ons eerste boek al weg te lezen.

Toen had ik geluk.

Tussentijds werd ik overgeplaatst naar de vierde klas en o zaligheid, die mochten lezen uit de schoolbibliotheek. Weliswaar maar een boek per week, maar daar was wat op te vinden. Met z'n vieren ruilden we onderling. Er waren veel vooroorlogse boeken, maar de onderwijzer die de bibliotheek beheerde, kocht toch ook wel eens wat nieuws. Ik herinner me onder andere het oeuvre van Liza Tetzner. Op school maakte het niet uit of je meisjes- of jongensboeken las.

Op de middelbare school was ook een bibliotheek. Die was twee maal per week een middag open en de onderbouw werd niet geacht aan literatuur al behoefte te hebben. We lasen alle bekende voor jeugdschrijvende auteurs, maar daar ook veel van voor de oorlog, onder andere het complete werk van Cissy van Marxveldt. Met de openbare bibliotheek erbij kwam ik zeker op een boek per dag. Het was dan ook misschien wel goed dat ze alles lieten staan, ook al was het verouderd. Anders had je wellicht een dag niets te lezen gehad.

Het fijne van StOK is dat ik daar al mijn oude lievelingen weer terug vind. Het is alleen soms moeilijk, omdat je tijdens je lagere schooltijd een boek beschouwde als iets dat er gewoon was, niet als iets dat iemand voor jou had geschreven. Van heel veel boeken weet ik geen auteur en voorheen was het dan moeilijk zoeken.

Is het erfelijk? Nou nee, niet echt. Mijn oudste dochter luistert Harry Potter in de auto (dan sta je fijn in de file). Mijn jongste dochter is treinlezer (fantasy in het Engels). Maar ja, zij kunnen dan ook iets wat ik niet kan. Computeren!

Was (met de hand) geschreven; Mevrouw Boerlage, Lochem